

# Tarixdəki ən önəmli 23 kəşf

Adalet.az tarixdəki ən önəmli 23 kəşfi təqdim edir.

## Penisillin

1928-ci ildə şotlandiyalı alim Aleksandr Fleming bu antibiotiki kəşf etməsəydi mədə xorasından, diş dibinin çirklənməsindən, streptokok boğaz ağrısından, qızılcadan, Layma xəstəliyindən ölə bilərdik.

## Mexaniki saat

İlk mexaniki saatin kim tərəfindən kəşf olunması müzakirələrə səbəb olsa da, 723-cü ildə çinli I-Hising tərəfindən icad edildiyi düşünülür.

## Günəş sisteminin heliosentrik modeli

Nikolay Kopernik 1543-cü ildə Günəş sistemi - heliosentrik - nəzəriyyəsini ortaya atdı. Bundan əvvəl geosentrik nəzəriyyə hakim idi, yeni Yer kürəsi kainatın mərkəzi hesab olunurdu.

## Qan dövranı

Kiçik və böyük qan dövranı. Tibbdəki ən böyük kəşf hesab olunur. Uilyam Harvey tərəfindən icad olunub.

## Pərli nasos

İlk su nasosunu Antik dövrün yunan alimi Arximedon hazırladığı düşünülür.

## Yerin Cazibə qanunu

Nyutonun bu məşhur əhvalatını yəqin ki, bilməyən olmaz. Kəşfin tarixi 1664-cü ildir.

## Pasterizasiya

Fransız alim Lui Paster tərəfindən 1860-cı ildə edilən kəşf. Bu kəşf sayəsində qidalar bakteriyalardan təmizlənir.

## Buxar maşını

İstilik enerjisini qismən mexaniki enerjiyə çevirən buxar maşınları Sənaye inqilabından sonra fabriklərdə əsas yerləri tuturdu. Kəşfi üç nəfər adına yazırlar: ən çox bilinən Ceyms Vattdır, daha sonra Tomas Saveri və Tomas Nevkomen gəlir.

## Kondisioner

Əvvəllər primitiv kondisionerlər var idi. Ancaq ilk elektrikli modern kondisioner 1902-ci ildə Villis Karier adında gənc bir mühəndis tərəfindən kəşf edilib.

## Elektrik

İngilis fizik Mayk Faradeyin adı ilə bağlıdır. Etiraf edək ki, bu kəşf sayəsində həyatımız dəyişdi.

## DNT

Çoxları DNT-nin 1950-ci ildə amerikalı bioloq Ceyms Vatsn və ingilis həkim Frensis Krik tərəfindən kəşf edildiyini düşünsə də, əslində bu kəşf 1860-cı illərdə isveçli kimyagər Fridrix Mişerin adı ilə bağlıdır.

## Anesteziya

Əvvəllər anesteziyanın yerinə tiryəkdən, spirtdən istifadə olunurdu. Ancaq 1847-ci ildə amerikalı cərrah Henri Biqelo xloroformu (keyidici maddə - red) və efiri ilk anesteziya kimi təqdim elədi. Ağrılı əməliyyatları xeyli yüngülləşdirdi.

## Nisbilik nəzəriyyəsi

1905-ci ildə ortaya çıxan nəzəriyyə Nyutondan sonra ən böyük fizika kəşfi hesab olunur. Bu kəşf modern fizikanın əsası oldu.

## Rentgen şüaları

Alman fizik Vilhelm Rentgen tərəfindən 1895-ci ildə kəşf edilib. Bu kəşfinə görə 1901-ci ildə Nobel mükafatına layiq görüldü.

## Teleqraf

1753-cü ildən elektrikdən istifadə edərək uzaq yerlərlə əlaqə yaradılmağa səy göstərildi. Ancaq heç cür bir nəticə əldə olunmadı. 1835-ci ildə Jozef Henri və Edvard Devi ilk teleqrafı kəşf etdilər. Elektrikli relenin (elektriklə işləyən çevirmə cihazı - red) kəşfi uzaq yerlərlə əlaqənin təməlini qoydu.

## Kimyəvi elementlərin dövrü sistemi

Hamımızın bildiyi kimi bu kəşf Dmitri Mendeleevə aiddir. Bilinən bütün elementləri nizama salan



bu sistem kimya sahəsində böyük kəşf hesab olunur.

## İnfraqırmızı şüalanma

1800-cü ildə Uilyam Herşel kəşf edib. İnfraqırmızı şüalanma dalğa uzunluğu görünən işıqdan uzun, ancaq mikrodalğadan daha qısa elektromaqnit dalğasıdır. İnfraqırmızı şüaların dalğa uzunluğu 750 nanometrlə 1 mikrometr arasındadır. Bu gün infraqırmızı şüalanma meteorologiya, astronomiya kimi sahələrdə istifadə olunur.

## Nüvə maqnit rezonans

1938-ci ildə Amerikalı fizik İsidor Rabi tərəfindən kəşf edilib. Bu gün tibdə geniş istifadə olunan nüvə maqnit rezonans atom nüvələrinin maqnetik xüsusiyyətlərinə bağlı bir fiziki faktdır. Kəşf 1944-cü ildə Fizika üzrə Nobel mükafatına layiq görüldü.

## Dəmir kotan

XVIII əsrdə icad edilmiş dəmir kotan yalnızca torpağı qazmaqla qalmayıb eyni zamanda sərt zəminin əkilməsinə də yardım edir. Bu kəşf olmasaydı nə Şimali Avropada, nə də Amerikada kənd təsərrüfatı olmazdı.

## Kamera-obskura

Rəsmi ekranda əks etdirən optik alətdir. Kamera-obskuranın əsasında fotoaparatlarda düzəldilib. Əvvəllər iynə dəliyi ilə rəsmi ekranda əks olunması prinsipi var idi, ancaq 1568-ci ildə venesiyalı Daniel Barbaro iynə dəliyini obyektivlə əvəz elədi.

## Kağız

Əvvəllər papirus vardı, kağızı əvəz edirdi. Kağızın ilk dəfə əldə edilməsi Çinin Han sülaləsi dövrünə təsadüf edir.

## Təbii seçmə

Bioloji təkamülün əsas mexanizmlərindən biridir.

## Maye kristal

Avstraliyalı botanik, fizioloq Fridrix Reintzer 1888-ci ildə müxtəlif xolesterol törəmələrinin fiziki-kimyəvi xüsusiyyətlərini araşdırarkən maye kristalları kəşf etdi. Bu kəşf olmasaydı indi LCD televizorlar olmayacaqdı.

Ayxan